ПРЕПОРЪКИ

ПРЕПОРЪКА (ЕС) 2023/681 НА КОМИСИЯТА

от 8 декември 2022 година

относно процесуалните права на заподозрените и обвиняемите, които са обект на предварително задържане, и относно материалните условия на задържане

ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ,

като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 292 от него,

като има предвид, че:

(1) В съответствие с член 2 от Договора за Европейския съюз Европейският съюз се основава на ценностите на зачитане на човешкото достойнство, на свободата, демокрацията, равенството, правовата държава, както и на зачитането на правата на човека, включително правата на лицата, които принадлежат към малцинства. В членове 1, 4 и 6 от Хартата на основните права на Европейския съюз (Хартата) се предвижда, че човешкото достойнство е ненакърнимо и трябва да се зачита и защитава, че никой не може да бъде подлаган на изтезания или на нечовешко или унизително отношение или наказание и че всеки има право на свобода и сигурност. В членове 7 и 24 от Хартата се утвърждават правото на семеен живот и правата на детето. В член 21 от Хартата се предвижда, че никой не може да бъде обект на дискриминация. В членове 47 и 48 от Хартата се признават правото на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес, както и презумпцията за невиновност и правото на защита. В член 52 от Хартата се предвижда, че всяко ограничаване на упражняването на основните права, признати в нея, трябва да бъде предвидено в закон и да зачита основното съдържание на същите права и свободи, както и принципите на необходимост и пропорционалност.

(2) Държавите членки вече са правно обвързани от съществуващите инструменти на Съвета на Европа в областта на правата на човека и забраната на изтезанията и нечовешкото или унизително отношение, и по-специално Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи (ЕКПЧ), протоколите към тази конвенция, съдебната практика на Европейския съд по правата на човека и Европейската конвенция от 1987 г. за предотвратяване на изтезанията и нечовешкото или унизително отнасяне или наказание. Освен това всички държави членки са страни по Конвенцията на ООН против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унизително отнасяне или наказание.

(3) Трябва да се вземат предвид и редица правно необвързващи инструменти, които се отнасят по-конкретно до правата на лицата, които са били лишени от свобода, и по-специално: на равнището на ООН — минималните стандарти на ООН за третиране на лишените от свобода (Правилата на Нелсън Мандела); минималните стандартни правила на ООН относно мерките, несвързани с лишаване от свобода (Правилата от Токио); както и, на равнището на Съвета на Европа, Препоръка Rec(2006)2-Rev относно европейските правила за затворите; Препоръка Rec(2006)13 на Комитета на министрите относно временното задържане под стража, условията, при които то се упражнява и гаранциите срещу неправомерното му упражняване; Препоръка CM/Rec(2017)3 относно санкциите и мерките, прилагани в общността; Препоръка CM/Rec(2014)4 относно електронния мониторинг; Препоръка CM/Rec(2010)1 относно правилата на Съвета на Европа за пробацията; и Бялата книга за пренаселеността на затворите.

(4) Освен това съществуват други инструменти, насочени към конкретни групи лица, лишени от свобода, и по-специално: на равнището на ООН — Правилата на ООН за закрила на ненавършилите пълнолетие лица, лишени от свобода, и Правилата на ООН за третиране на лишените от свобода жени и мерките, които не са свързани с лишаване от свобода, по отношение на жените нарушители (Правилата от Банкок); Конвенцията на ООН за правата на детето; както и, на равнището на Съвета на Европа, Препоръка CM/Rec(2008)11 относно европейските правила за малолетни или непълнолетни правонарушители, подлежащи на санкции или мерки; и Препоръка CM/Rec(2018)5 относно децата с родители, лишени от свобода; Препоръка CM/Rec(2012)12 относно чуждестранните затворници; както и, на международно неправителствено равнище, Принципите за прилагане на международното право в областта на правата на човека във връзка със сексуалната ориентация и половата идентичност (Принципи от Джогджакарта), разработени от Международната комисия на юристите и Международната служба по правата на човека.

(5) В решение *Aranyosi/Căldăraru* и последвалите го решения ([1]) Съдът на Европейския съюз призна значението на условията на задържане в контекста на взаимното признаване и действието на Рамково решение 2002/584/ПВР относно европейската заповед за арест ([2]). Европейският съд по правата на човека се произнесе и относно въздействието на лошите условия на задържане върху действието на европейската заповед за арест ([3]).

(6) В заключенията на Съвета от декември 2018 г. относно насърчаването на взаимното признаване чрез подобряване на взаимното доверие държавите членки бяха насърчени да използват алтернативни мерки на задържане, за да се намали броят на задържаните в местата за задържане, като по този начин се способства за постигане на целта за социална реабилитация и се обръща внимание на факта, че изграждането на взаимно доверие често е възпрепятствано от лошите условия на задържане и проблема с пренаселените затвори ([4]).

(7) В заключенията на Съвета от декември 2019 г. относно алтернативите на задържането държавите членки се ангажираха да предприемат няколко действия в областта на задържането на национално равнище, като например да приемат алтернативни на задържането мерки ([5]).

(8) В заключенията на Съвета от юни 2019 г. относно предотвратяването и борбата с радикализацията в затворите и мерките по отношение на извършителите на терористични и свързани с насилствения екстремизъм престъпления след тяхното освобождаване държавите членки се ангажираха спешно да предприемат ефективни мерки в тази област ([6]).

(9) В продължение на няколко години Европейският парламент настоятелно призовава Комисията да предприеме действия по въпроса за материалните условия в затворите и да гарантира, че предварителното задържане остава извънредна мярка, която се използва в съответствие с презумпцията за невиновност. Това искане беше повторено в доклада на Европейския парламент относно европейската заповед за арест ([7]).

(10) По искане на Комисията и с финансиране от нея Агенцията за основните права разработи база данни за условията на задържане, която влезе в експлоатация през декември 2019 г. и е обществено достъпна ([8]). В базата данни на Агенцията относно условията на задържане в хода на наказателното производство се събира информация за условията на задържане във всички държави членки. Въз основа на национални, съюзни и международни стандарти, съдебна практика и мониторингови доклади, тази информация дава представа за избрани основни аспекти на условията на задържане, включително площта на килиите, санитарните условия, достъпа до здравеопазване и защитата срещу насилие.

(11) Наличните статистически данни относно европейската заповед за арест показват, че от 2016 г. насам държавите членки са отказали или забавили изпълнението на основания, свързани с реален риск от нарушаване на основните права, в близо 300 случая, включително въз основа на неподходящи материални условия на задържане ([9]).

(12) Националните съдебни органи поискаха по-конкретни насоки за това как да се процедира в такива случаи. Проблемите, установени от практикуващите специалисти, се отнасят до липсата на хармонизация, различията и липсата на яснота на стандартите за задържане в Съюза като предизвикателство за съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси ([10]).

([1]) Решение на Съда от 5 април 2016 г., *Aranyosi/Căldăraru*, C-404/15 и C-659/15 PPU, ECLI:EU:C:2016:198. Решение на Съда от 25 юли 2018 г., *Generalstaatsanwaltschaft*, C-220/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:589 и решение на Съда от 15 октомври 2019 г., *Dimitru-Tudor Dorobantu*, C-128/18, ECLI:EU:C:2019:857.

([2]) Рамково решение 2002/584/ПВР на Съвета от 13 юни 2002 г. относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки (ОВ L 190, 18.7.2002 г., стр. 1).

([3]) *Bivolaru и Moldovan/France*, решение от 25 март 2021 г., 40324/16 и 12623/17.

([4]) https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14540-2018-INIT/bg/pdf

([5]) https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14075-2019-INIT/en/pdf

([6]) https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9727-2019-INIT/bg/pdf

([7]) (2019/2207 (INI), приет на 20 януари 2021 г.

([8]) Вж. https://fra.europa.eu/en/databases/criminal-detention

([9]) За периода 2016—2019 г. За повече информация вж.: https://ec.europa.eu/info/publications/replies-questionnaire-quantitative-information-practical-operation-european-arrest-warrant_bg

([10]) Деветият кръг от взаимни оценки и заключения от конференцията на високо равнище относно европейската заповед за арест, организирана от германското председателство на Съвета на Европейския съюз през септември 2020 г.

(13) Половината от държавите членки, които предоставиха на Комисията статистически данни за задържаните от тях лица, посочиха, че срещат проблем с пренаселеността в своите центрове за задържане с процент на запълване над 100 %. Прекомерното или ненужно използване на предварителното задържане и неговата продължителност също допринасят за пренаселеността в центровете за задържане, което сериозно подкопава подобряването на условията на задържане.

(14) Между държавите членки съществуват значителни различия по отношение на важни аспекти на предварителното задържане, като например използването на предварителното задържане като крайна мярка и преразглеждането на решенията за предварително задържане ([11]). Максималният срок за предварително задържане също се различава в отделните държави членки — от по-малко от 1 година до над 5 години ([12]). През 2020 г. средната продължителност на предварителното задържане в различните държави членки е варирала от 2 месеца до 13 месеца ([13]). Броят на предварително задържаните лица като дял от общия брой на затворниците също варира значително в отделните държави членки — от по-малко от 10 % до над 40 % ([14]). Такива огромни различия изглеждат необосновани в едно общо пространство на ЕС на свобода, сигурност и правосъдие.

(15) В последните доклади на Комитета на Съвета на Европа за предотвратяване на изтезанията и нечовешкото или унизително отнасяне или наказание се обръща внимание на продължаващите сериозни проблеми в някои държави членки, като например малтретирането, непригодността на центровете за задържане, както и липсата на съдържателни дейности и на адекватно предоставяне на здравни грижи.

(16) Освен това Европейският съд по правата на човека продължава да констатира, че държави членки нарушават член 3 или 5 от ЕКПЧ в контекста на задържането.

(17) Предвид големия брой препоръки, разработени от международни организации в областта на задържането в хода на наказателното производство, те невинаги могат да бъдат лесно достъпни за отделните съдии и прокурори в държавите членки, които трябва да направят оценка на условията на задържане, преди да вземат решенията си в контекста на европейска заповед за арест или на национално равнище.

(18) В ЕС, и по-специално в рамките на пространството на свобода, сигурност и правосъдие, са необходими специфични минимални стандарти на Съюза, приложими по еднакъв начин към системите за задържане на всички държави членки, за да се укрепи взаимното доверие между държавите членки и да се улесни взаимното признаване на присъдите и съдебните решения.

([11]) Вж. Генерална дирекция „Правосъдие и потребители“, *Rights of suspects and accused persons who are in pre-trial detention (exploratory study): final report*(Права на заподозрените и обвиняемите, които са задържани предварително в досъдебното производство (проучвателно изследване): окончателен доклад), Служба за публикации на Европейския съюз, 2022 г., https://data.europa.eu/doi/10.2838/293366, както и приложение 2 (Фишове по държави) към този доклад, https://data.europa.eu/doi/10.2838/184080.

([12]) По-малко от 1 година в Австрия, Германия, Дания, Естония, Латвия, Швеция и Словакия; между 1 и 2 години в България, Гърция, Литва, Малта, Полша и Португалия; между 2 и 5 години в Чехия, Франция, Испания, Хърватия и Унгария; над 5 години в Италия и Румъния; без краен срок в Белгия, Кипър, Финландия, Ирландия, Люксембург, Нидерландия.

([13]) През 2020 г. — от малко под 2 месеца и половина в Малта до почти 13 месеца в Словения. Средна стойност по държави членки: Австрия — 2,9 месеца; България — 6,5 месеца; Чехия — 5,1 месеца; Естония — 4,7 месеца; Финландия — 3,7 месеца; Гърция — 11,5 месеца; Унгария — 12,3 месеца; Ирландия — 2,5 месеца; Италия — 6,5 месеца; Литва — 2,8 месеца; Люксембург — 5,2 месеца; Малта — 2,4 месеца; Нидерландия — 3,7 месеца; Португалия — 11 месеца; Румъния — 5,3 месеца; Словакия — 3,9 месеца; Словения — 12,9 месеца; Испания — 5,9 месеца. За 2020 г. не бяха налични данни за Белгия, Дания, Франция, Латвия, Полша, Германия, Хърватия, Кипър и Швеция.

([14]) По-малко от 10 % в България, Чехия и Румъния и над 45 % в Люксембург през 2019 г.

(19) За да се укрепи доверието между държавите членки по отношение на техните системи за наказателно правосъдие и по този начин да се подобри взаимното признаване на решенията по наказателноправни въпроси, вече са приети шест акта относно процесуалните права при наказателни производства, а именно Директива 2010/64/ЕС ([15]), Директива 2012/13/ЕС ([16]), Директива 2013/48/ЕС ([17]), Директива (ЕС) 2016/343 ([18]), Директива (ЕС) 2016/800 ([19]) и Директива (ЕС) 2016/1919 ([20]) на Европейския парламент и на Съвета, както и Препоръка на Комисията от 27 ноември 2013 г. относно процесуалните гаранции за уязвими лица, които са заподозрени или обвиняеми в наказателно производство ([21]). Тези мерки имат за цел да гарантират, че процесуалните права на заподозрените и обвиняемите в рамките на наказателното производство се зачитат, включително когато се налага предварително задържане. За тази цел тези директиви съдържат специални процесуални гаранции за заподозрените и обвиняемите, които са лишени от свобода. Директива (ЕС) 2016/800 съдържа специални разпоредби относно условията на предварително задържане на деца, които имат за цел да гарантират тяхното благополучие, когато са обект на такава принудителна мярка. Необходимо е да се допълнят стандартите за процесуалните права, установени в тези директиви и в препоръката от 2013 г., както и, в случая на Директива (ЕС) 2016/800, съответните стандарти за материалните условия на задържане на деца, които са обект на предварително задържане.

(20) Комисията има за цел да консолидира и доразвие тези минимални стандарти, установени в рамките на Съвета на Европа, както и на съдебната практика на Съда на ЕС и Европейския съд по правата на човека. За тази цел е необходимо да се направи преглед на избрани минимални стандарти за процесуалните права на заподозрените и обвиняемите, които са обект на предварително задържане, и за материалните условия на задържане в ключови приоритетни области за съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси между държавите членки.

(21) По отношение на процесуалните права на заподозрените и обвиняемите, които са обект на предварително задържане, насоките в настоящата препоръка следва да обхващат основните стандарти относно използването на предварителното задържане като крайна мярка и алтернативи на задържането, основанията за предварително задържане, изискванията за вземане на решения от съдебните органи, периодичния преглед на предварителното задържане, изслушването на заподозрените или обвиняемите при решения за предварително задържане, ефективните правни средства за защита и правото на обжалване, продължителността на предварителното задържане и признаването на времето, прекарано в предварително задържане, и приспадането му от окончателната присъда.

(22) По отношение на материалните условия на задържане следва да се предоставят насоки относно ключовите стандарти в областта на настаняването, разпределянето на задържаните лица, хигиенните и санитарните условия, храненето, режимите на задържане по отношение на упражненията и дейностите извън килията, работата и образованието, здравното обслужване, предотвратяването на насилието и малтретирането, контактите с външния свят, достъпа до правна помощ, процедурите за подаване на искания и жалби, както и проверките и мониторинга. Освен това следва да се предоставят насоки за защита на правата на лицата, за които лишаването от свобода представлява особено уязвимо положение, като например жени, деца, лица с увреждания или сериозни здравословни проблеми, ЛГБТИК и чуждестранни граждани, както и за предотвратяване на радикализацията в затворите.

([15]) Директива 2010/64/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 20 октомври 2010 г. относно правото на устен и писмен превод в наказателното производство (ОВ L 280, 26.10.2010 г., стр. 1).

([16]) Директива 2012/13/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2012 г. относно правото на информация в наказателното производство (ОВ L 142, 1.6.2012 г., стр. 1).

([17]) Директива 2013/48/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2013 г. относно правото на достъп до адвокат в наказателното производство и в производството по европейска заповед за арест и относно правото на уведомяване на трето лице при задържане и на осъществяване на връзка с трети лица и консулски органи през периода на задържане (ОВ L 294, 6.11.2013 г., стр. 1).

([18]) Директива (ЕС) 2016/343 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2016 г. относно укрепването на някои аспекти на презумпцията за невиновност и на правото на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното производство (ОВ L 65, 11.3.2016 г., стр. 1).

([19]) Директива (ЕС) 2016/800 на Европейския парламент и на Съвета от 11 май 2016 г. относно процесуалните гаранции за децата, които са заподозрени или обвиняеми в рамките на наказателното производство (ОВ L 132, 21.5.2016 г., стр. 1).

([20]) Директива (ЕС) 2016/1919 на Европейския парламент и на Съвета от 26 октомври 2016 г. относно правната помощ за заподозрени и обвиняеми в рамките на наказателното производство и за искани за предаване лица в рамките на производството по европейска заповед за арест (ОВ L 297, 4.11.2016 г., стр. 1).

([21]) ОВ C 378, 24.12.2013 г., стр. 8.

(23) Предварителното задържане следва винаги да се използва като крайна мярка въз основа на оценка на всеки отделен случай. Възможно най-широк набор от по-малко ограничителни мерки, алтернативни на задържането (алтернативни мерки), следва да се предоставя и прилага, когато е възможно. Държавите членки следва също така да гарантират, че решенията за предварително задържане не са дискриминационни и не се налагат автоматично на заподозрени и обвиняеми въз основа на определени характеристики, като например чуждестранно гражданство.

(24) Адекватните материални условия на задържане са от основно значение за защитата на правата и достойнството на лицата, лишени от свобода, и за предотвратяването на нарушения на забраната на изтезанията и нечовешкото или унизително отнасяне или наказание (малтретиране).

(25) За да се гарантират подходящи стандарти на задържане, държавите членки следва да осигурят на всяко задържано лице минимално лично пространство в съответствие с препоръките на Европейския комитет против изтезанията (КПИ) и съдебната практика на Европейския съд по правата на човека.

(26) Когато лицата са лишени от свобода, те са особено уязвими към насилие и малтретиране, както и към социална изолация. За да се гарантира тяхната безопасност и за да се подкрепи социалната им реинтеграция, при разпределянето и разделянето на задържаните лица следва да се вземат предвид различията в режимите на задържане, както и необходимостта от защита на задържаните лица в ситуации на особена уязвимост към злоупотреби.

(27) Режимите на задържане следва да не ограничават неоснователно свободата на движение на задържаните в центъра за задържане и достъпа им до упражнения, открити пространства и съдържателни дейности и социално взаимодействие, за да им се даде възможност да поддържат физическото и психичното си здраве и за да се насърчава социалната им реинтеграция.

(28) Жертвите на престъпления, извършени по време на задържане, често имат ограничен достъп до правосъдие, независимо от задължението на държавите да осигурят ефективни правни средства за защита в случаите, в които правата им са били нарушени. В съответствие с целите на Стратегията на ЕС за правата на жертвите (2020—2025 г.) се препоръчва държавите членки да осигурят ефективни правни средства за защита при нарушения на правата на задържаните, както и мерки за защита и подкрепа. Правната помощ и механизмите за подаване на искания и жалби следва да бъдат лесно достъпни, поверителни и ефективни.

(29) Държавите членки следва да вземат предвид специалните потребности на определени групи задържани лица, включително жени, деца, възрастни хора, лица с увреждания или сериозни здравословни проблеми, ЛГБТИК, лица с малцинствен расов или етнически произход и чужди граждани, във всички решения, свързани с тяхното задържане. По-специално, когато задържаните са деца, висшият интерес на детето трябва винаги да бъде първостепенно съображение.

(30) По отношение на извършителите на терористични и свързани с насилствения екстремизъм престъпления държавите членки следва да предприемат ефективни мерки за предотвратяване на радикализацията в затворите и да прилагат стратегии за реабилитация и реинтеграция, като се има предвид рискът, който представляват извършителите на терористични и насилствени екстремистки престъпления или извършителите, радикализирани по време на престоя им в затвора, както и фактът, че редица от тези извършители ще бъдат освободени в кратък срок.

(31) В настоящата препоръка се предоставя само преглед на избрани стандарти, който следва да се разглежда в светлината на по-подробните насоки, предоставени в стандартите на Съвета на Европа и съдебната практика на Съда на ЕС и Европейския съд по правата на човека, и без да се засягат тези насоки. Този преглед не засяга действащото право на Съюза и бъдещото му развитие. Той не засяга и официалното тълкуване на правото на Съюза, което би могло да бъде дадено от Съда на Европейския съюз.

(32) Настоящата препоръка следва също така да улесни изпълнението на европейските заповеди за арест съгласно Рамково решение 2002/584/ПВР, както и признаването на съдебни решения и изпълнението на присъди съгласно Рамково решение 2008/909/ПВР на Съвета ([22]) за прилагане на принципа за взаимно признаване към съдебни решения, с които се налагат наказания лишаване от свобода или мерки, включващи лишаване от свобода.

([22]) Рамково решение 2008/909/ПВР на Съвета от 27 ноември 2008 година за прилагане на принципа за взаимно признаване към съдебни решения по наказателни дела, с които се налагат наказания лишаване от свобода или мерки, включващи лишаване от свобода, за целите на тяхното изпълнение в Европейския съюз (ОВ L 327, 5.12.2008 г., стр. 27).

(33) С настоящата препоръка се зачитат и насърчават основните права, признати в Хартата на основните права на Европейския съюз. По-специално настоящата препоръка има за цел да насърчи зачитането на човешкото достойнство, правото на свобода, правото на семеен живот, правата на детето, правото на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес, както и презумпцията за невиновност и правото на защита.

(34) Позоваванията в настоящата препоръка на подходящи мерки за гарантиране на ефективен достъп до правосъдие за лицата с увреждания следва да се разбират в светлината на правата и задълженията съгласно Конвенцията на Организацията на обединените нации за правата на хората с увреждания, по която Европейският съюз и всички негови държави членки са страни. Освен това следва да се гарантира, че ако лица с увреждания са лишени от свобода в рамките на наказателно производство, те, наравно с останалите, имат право на гаранции в съответствие с международното право в областта на правата на човека и биват третирани в съответствие с целите и принципите на Конвенцията на Организацията на обединените нации за правата на хората с увреждания, включително чрез осигуряване на разумни улеснения за специални потребности и на достъпност,

ПРИЕ НАСТОЯЩАТА ПРЕПОРЪКА:

ЦЕЛ НА ПРЕПОРЪКАТА

(1) С настоящата препоръка се определят насоки за държавите членки за предприемане на ефективни, подходящи и пропорционални мерки за укрепване на правата на всички заподозрени и обвиняеми в рамките на наказателните производства, които са лишени от свобода, по отношение както на процесуалните права на лицата, които са обект на предварително задържане, така и на материалните условия на задържане, за да се гарантира, че лицата, които са обект на лишаване от свобода, се третират достойно, че основните им права се зачитат и че те са лишавани от свобода само като крайна мярка.

(2) С настоящата препоръка се консолидират стандартите, установени в рамките на съществуващите политики на национално равнище, на равнището на Съюза и на международно равнище, относно правата на лицата, лишени от свобода в резултат на наказателни производства, които са от основно значение в контекста на съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси между държавите членки.

(3) Държавите членки могат да разширят обхвата на насоките, определени в настоящата препоръка, за да осигурят по-високо равнище на защита. По-високата степен на защита не следва да представлява пречка пред взаимното признаване на съдебни решения, което настоящите насоки имат за цел да улеснят. Степента на защита никога не следва да пада под стандартите, определени в Хартата или в ЕКПЧ, съгласно тълкуването в практиката на Съда на ЕС и на Европейския съд по правата на човека.

ОПРЕДЕЛЕНИЯ

(4) Съгласно настоящата препоръка „предварително задържане“ следва да се разбира като всеки период на задържане на заподозряно лице или обвиняем в рамките на наказателно производство, разпоредено от съдебен орган и предхождащо постановяването на присъда. То не следва да включва първоначалното лишаване от свобода от служител на полицията или на правоприлагащ орган (или от лице, упълномощено да действа по този начин) за целите на разпит или обезпечаване на сигурността на заподозряното лице или обвиняемия, докато не бъде взето решение относно предварителното задържане.

(5) Съгласно настоящата препоръка „алтернативни мерки“ следва да се разбира като по-малко ограничителни мерки, които представляват алтернатива на задържането.

(6) Съгласно настоящата препоръка „задържано лице“ следва да се разбира като обхващащо лицата, лишени от свобода при предварително задържане, и осъдените лица, изтърпяващи наказание лишаване от свобода. „Център за задържане“ следва да се разбира като всеки затвор или друго място за задържане на задържани лица съгласно определението в настоящата препоръка.

(7) Съгласно настоящата препоръка под „дете“ следва да се разбира лице на възраст под 18 години.

(8) Съгласно настоящата препоръка под „младо пълнолетно лице“ следва да се разбира лице на възраст над 18 и под 21 години.

(9) Съгласно настоящата препоръка понятието „лица с увреждания“ следва да се разбира в съответствие с член 1 от Конвенцията на Организацията на обединените нации за правата на хората с увреждания като включващо лицата с трайна физическа, психическа, интелектуална или сетивна недостатъчност, която при взаимодействие с обкръжаващата ги среда би могла да възпрепятства тяхното пълноценно и ефективно участие в обществото равноправно с останалите.

ОБЩИ ПРИНЦИПИ

(10) Държавите членки следва да използват предварителното задържане само като крайна мярка. Следва да се предпочитат алтернативни на задържането мерки, по-специално когато престъплението е наказуемо само с кратка присъда лишаване от свобода или когато извършителят е дете.

(11) Държавите членки следва да гарантират, че спрямо задържаните лица се подхожда с уважение и зачитане на достойнството и съгласно съответните им задължения в областта на правата на човека, включително забраната на изтезанията и на нечовешкото или унизително отношение или наказание, както е предвидено в член 3 от Европейската конвенция за правата на човека и член 4 от Хартата на основните права на Европейския съюз.

(12) Държавите членки се насърчават да управляват задържането по такъв начин, че да се улесни социалната реинтеграция на задържаните лица с цел предотвратяване на рецидиви.

(13) Държавите членки следва да прилагат настоящата препоръка без разграничение по какъвто и да е признак, като например расов или етнически произход, цвят на кожата, пол, възраст, увреждане, сексуална ориентация, език, религия, политически или други възгледи, национален или социален произход, имуществено състояние, рождение или друг статут.

МИНИМАЛНИ СТАНДАРТИ ЗА ПРОЦЕСУАЛНИТЕ ПРАВА НА ЗАПОДОЗРЕНИТЕ И ОБВИНЯЕМИТЕ, КОИТО СА ОБЕКТ НА ПРЕДВАРИТЕЛНО ЗАДЪРЖАНЕ

Предварителното задържане като крайна мярка и алтернативи на задържането

(14) Държавите членки следва да налагат предварително задържане само когато това е строго необходимо и като крайна мярка, като надлежно отчитат специфичните обстоятелства при всеки отделен случай. За тази цел държавите членки следва да прилагат алтернативни мерки, когато това е възможно.

(15) Държавите членки следва да приемат презумпция в полза на освобождаването. Държавите членки следва да изискват от компетентните национални органи да поемат тежестта на доказване по отношение на необходимостта от налагане на предварително задържане.

(16) За да се избегне неподходящо използване на предварителното задържане, държавите членки следва да предоставят възможно най-широк набор от алтернативни мерки, подобни на алтернативните мерки, посочени в Рамково решение 2009/829/ПВР на Съвета ([23]) за прилагане на принципа за взаимно признаване към актове за налагане на мерки за процесуална принуда като алтернатива на предварителното задържане.

(17) Тези мерки може да включват: а) ангажименти за явяване пред съдебен орган, както и когато е необходимо, за ненамеса в процеса на правораздаване и за въздържане от определено поведение, включително като част от професия или определена трудова дейност; б) изисквания за ежедневно или периодично отчитане пред съдебен орган, полицията или друг орган; в) изисквания за приемане на надзор от агенция, определена от съдебния орган; г) изисквания за подлагане на електронно наблюдение; д) изисквания за пребиваване на определен адрес, със или без условия по отношение на часовете, които трябва да бъдат прекарани там; е) изисквания за ненапускане на определени места или райони или за невлизане в тях без разрешение; ж) изисквания за избягване на контакт с определени лица без

([23]) Рамково решение 2009/829/ПВР на Съвета от 23 октомври 2009 година за прилагане между държавите-членки на Европейския съюз на принципа за взаимно признаване към актове за налагане на мерки за процесуална принуда като алтернатива на предварителното задържане (ОВ L 294, 11.11.2009 г., стр. 20).

разрешение; з) изисквания за предаване на паспорти или други документи за самоличност; и и) изисквания за предоставяне или осигуряване на финансови или други форми на гаранция по отношение на поведението по време на съдебния процес.

(18) Държавите членки следва също така да изискват сумата на финансовата гаранция, когато такава е определена като условие за освобождаване, да бъде пропорционална на средствата, с които разполага заподозряното лице или обвиняемият.

Основателно подозрение и основания за предварително задържане

(19) Държавите членки следва да налагат предварително задържане единствено въз основа на основателно подозрение, установено в резултат на внимателна оценка за всеки отделен случай, че заподозряното лице е извършило въпросното престъпление, и следва да ограничат правните основания за предварително задържане до: а) риск от укриване; б) риск от повторно извършване на престъпление; в) риск заподозряното лице или обвиняемият да се намеси в процеса на правораздаване; или г) риск от заплаха за обществения ред.

(20) Държавите членки следва да гарантират, че определянето на всеки риск се основава на конкретните обстоятелства по случая, като обаче специално внимание се обръща на: а) естеството и тежестта на предполагаемото престъпление; б) наказанието, което може да бъде наложено в случай на осъдителна присъда; в) възрастта, здравословното състояние, характера, предишните присъди и личното и социалното положение на заподозряното лице, и по-специално неговите връзки в общността; и г) поведението на заподозряното лице, особено начина, по който е изпълнило всички задължения, наложени му в хода на предходно наказателно производство. Обстоятелството, че заподозряното лице не е гражданин на държавата, в която се предполага, че е извършено престъплението, или няма други връзки с нея, само по себе си не е достатъчно, за да се заключи, че е налице риск от бягство.

(21) Държавите членки се насърчават да налагат предварително задържане само за престъпления, за които е предвидено минимално наказание лишаване от свобода от 1 година.

Мотиви на решенията за предварително задържане

(22) Държавите членки следва да гарантират, че всяко решение на съдебен орган за налагане на предварително задържане, за удължаване на срока на предварителното задържане или за налагане на алтернативни мерки е надлежно мотивирано и обосновано, като се посочват конкретните обстоятелства, свързани със заподозряното лице или обвиняемия, които обосновават задържането му. На засегнатото лице следва да се предостави препис от решението, в което следва да са включени и причините, поради които алтернативите на предварителното задържане не са счетени за подходящи.

Периодично преразглеждане на предварителното задържане

(23) Държавите членки следва да гарантират, че съдебен орган преразглежда периодично дали основанията за предварително задържане на дадено заподозряно лице или обвиняем все още са валидни. Държавите членки следва да гарантират, че заподозряното лице или обвиняемият се освобождава незабавно, щом основанията за задържане му отпаднат.

(24) Държавите членки следва да позволят периодичното преразглеждане на решенията за предварително задържане да започва по искане на подсъдимия или *ex officio*, от съдебен орган.

(25) По принцип държавите членки следва да ограничат интервала между преразглежданията до максимум 1 месец, освен в случаите, когато заподозряното лице или обвиняемият има право да подаде по всяко време молба за освобождаване и да получи незабавно решение по тази молба.

Изслушване на заподозряното лице или обвиняемия

(26) Държавите членки следва да гарантират, че заподозряното лице или обвиняемият се изслушва лично или чрез законен представител в рамките на състезателно устно заседание, преди компетентният съдебен орган да вземе решение относно предварителното задържане. Държавите членки следва да гарантират, че решенията относно предварителното задържане се вземат незабавно.

(27) Държавите членки следва да защитават правото на заподозряното лице или обвиняемия на съдебен процес в разумен срок. Държавите членки следва по-специално да гарантират, че делата, по които е наложено предварително задържане, се разглеждат в спешен порядък и с дължимата грижа.

Ефективни правни средства за защита и право на обжалване

(28) Държавите членки следва да гарантират, че заподозрените лица или обвиняемите, които са лишени от свобода, имат право да сезират съд, който е компетентен да извърши контрол за законосъобразност на задържането им и, когато е целесъобразно, да разпореди освобождаването им.

(29) Държавите членки следва да предоставят на заподозрените лица или обвиняемите, които са обект на решение за предварително задържане, правото да обжалват това решение, както и да ги информират за това право при постановяването на решението.

Продължителност на предварителното задържане

(30) Държавите членки следва да гарантират, че продължителността на предварителното задържане не надвишава наказанието, което може да бъде наложено за съответното престъпление, и не е непропорционална на него.

(31) Държавите членки следва да гарантират, че продължителността на наложеното предварително задържане не противоречи на правото на задържаното лице делото му да бъде разгледано в разумен срок.

(32) Държавите членки следва да разглеждат с приоритет делата, в които участва лице, което е обект на предварително задържане.

Приспадане на времето, прекарано в предварително задържане, от окончателното наказание

(33) Държавите членки следва да приспадат от срока на всяко наложено впоследствие наказание лишаване от свобода всеки период на предварително задържане преди произнасянето на присъдата, включително когато е изпълнено чрез алтернативни мерки.

МИНИМАЛНИ СТАНДАРТИ ЗА МАТЕРИАЛНИТЕ УСЛОВИЯ НА ЗАДЪРЖАНЕ

Настаняване

(34) Държавите членки следва да осигуряват на всяко задържано лице минимална площ от поне 6 m^2 в самостоятелните килии и 4 m^2 в общите. Държавите членки следва да гарантират, че абсолютният минимум за лично пространство, с което да разполага всяко задържано лице, включително в общи килии, възлиза на поне 3 m^2 площ за всяко задържано лице. Когато личното пространство, с което разполага задържаното лице, е под 3 m^2, възниква силна презумпция за нарушаване на член 3 от ЕКПЧ. Изчисляването на наличното пространство следва да включва площта, заета от мебели, но не и тази, заета от санитарни съоръжения.

(35) Държавите членки следва да гарантират, че всяко извънредно намаляване на абсолютната минимална площ от 3 m^2 за всяко задържано лице е краткотрайно, инцидентно, незначително и съпътствано от достатъчно свобода на движение извън килията, както и от подходящи дейности извън нея. Освен това държавите членки следва да гарантират, че в такива случаи общите условия на задържане в центъра са подходящи и че няма други утежняващи фактори при условията на задържане на засегнатото лице, като например други недостатъци по отношение на минималните структурни изисквания за килиите или санитарните съоръжения.

(36) Държавите членки следва да гарантират, че задържаните лица имат достъп до естествена светлина и чист въздух в килиите си.

Разпределяне

(37) Държавите членки се насърчават, а по отношение на децата следва да гарантират, че задържаните лица, доколкото е възможно, се разпределят в центрове за задържане в близост до техните домове или други места, подходящи за целите на тяхната социална реабилитация.

(38) Държавите членки следва да гарантират, че предварително задържаните лица се настаняват отделно от осъдените задържани лица. Жените следва да се настаняват отделно от мъжете. Децата не следва да бъдат задържани заедно с възрастните, освен ако не се счита, че това е във висшия интерес на детето.

(39) Когато задържано дете навърши 18 години и ако е целесъобразно, държавите членки следва да предвидят възможност младите пълнолетни лица на възраст до 21 години да продължат да бъдат настанени отделно от другите задържани пълнолетни лица, ако това е оправдано, като се вземат предвид обстоятелствата, свързани със съответното лице, и при условие че това е във висшия интерес на децата, които са задържани заедно с това лице.

Хигиенни и санитарни условия

(40) Държавите членки следва да гарантират, че санитарните съоръжения са достъпни по всяко време и че осигуряват достатъчно неприкосновеност на личния живот на задържаните лица, включително ефективно структурно отделяне от жилищните помещения в общите килии.

(41) Държавите членки следва да установят ефективни мерки за поддържане на добри хигиенни стандарти чрез дезинфекция и фумигация. Освен това държавите членки следва да гарантират, че на задържаните лица се предоставят основни санитарни продукти, включително хигиенни кърпи, и че в килиите има топла и течаща вода.

(42) Държавите членки следва да предоставят на задържаните лица подходящо чисто облекло и завивки, както и средства за поддържане на тяхната чистота.

Хранене

(43) Държавите членки следва да гарантират, че храната се предоставя в достатъчно количество и качество, за да задоволи хранителните потребности на задържаното лице, и че храната се приготвя и сервира при спазване на хигиенните условия. Освен това държавите членки следва да гарантират, че задържаните лица разполагат с чиста питейна вода по всяко време.

(44) Държавите членки следва да осигурят на задържаните лица питателен хранителен режим, който да е съобразен с тяхната възраст, увреждане, здраве, физическо състояние, религия, култура и естеството на тяхната работа.

Време, прекарано извън килията и на открито

(45) Държавите членки следва да позволяват на задържаните лица да правят упражнения на открито в продължение на най-малко 1 час дневно и следва да предоставят просторни и подходящи съоръжения и оборудване за тази цел.

(46) Държавите членки следва да позволяват на задържаните лица да прекарват разумен период от време извън килиите си, за да се занимават с работа, образование и развлекателни дейности, необходими за подходящо равнище на човешко и социално взаимодействие. За да се предотврати нарушаване на забраната на изтезанията и на нечовешкото или унизително отнасяне или наказание, държавите членки следва да гарантират, че всички изключения от това правило в контекста на специалните режими и мерки за сигурност, включително строг тъмничен режим, са необходими и пропорционални.

Работа и образование на задържаните лица за насърчаване на социалната им реинтеграция

(47) Държавите членки следва да инвестират в социалната реабилитация на задържаните лица, като вземат предвид техните индивидуални потребности. За тази цел държавите членки следва да се стремят да осигуряват полезна работа, за която се заплаща. С оглед насърчаване на успешната реинтеграция на задържаното лице в обществото и на пазара на труда държавите членки следва да отдават предпочитание на работата, която включва професионално обучение.

(48) За да се помогне на задържаните лица да се подготвят за освобождаването си и за да се улесни реинтеграцията им в обществото, държавите членки следва да гарантират, че всички задържани лица имат достъп до безопасни, приобщаващи и достъпни образователни програми (включително учене от разстояние), които отговарят на индивидуалните потребности на задържаните лица, като същевременно се вземат предвид техните стремежи.

Здравно обслужване

(49) Държавите членки следва да гарантират, че задържаните лица имат своевременен достъп до медицинската помощ, включително психологическа, от която се нуждаят, за да поддържат физическото и психичното си здраве. За тази цел държавите членки следва да гарантират, че здравното обслужване в центровете за задържане отговаря на същите стандарти като предоставяното от националната система за обществено здравеопазване, включително по отношение на психиатричното лечение.

(50) Държавите членки следва да осигуряват редовно медицинско наблюдение и да насърчават програми за ваксинация и здравен скрининг, включително по отношение на заразни (ХИВ, вирусен хепатит B и C, туберкулоза и полово предавани болести) и незаразни болести (особено онкологичен скрининг), последвани от диагностика и започване на лечение, когато е необходимо. Програмите за здравно образование могат да допринесат за подобряване на равнището на скрининг и а здравната грамотност. Държавите членки следва по-специално да гарантират, че се обръща специално внимание на лечението на задържаните лица с наркотична зависимост, на профилактиката на инфекциозните болести и грижите при тях, на психичното здраве и предотвратяването на самоубийствата.

(51) Държавите членки следва да изискват медицинският преглед да се извършва незабавно в началото на всеки период на лишаване от свобода и след всяко преместване.

Предотвратяване на насилието и малтретирането

(52) Държавите членки следва да предприемат всички разумни мерки, за да гарантират безопасността на задържаните лица и за да предотвратяват всяка форма на изтезания или малтретиране. По-специално държавите членки следва да предприемат всички разумни мерки, за да гарантират, че задържаните лица не са обект на насилие или малтретиране от страна на персонала в центъра за задържане и че към тях се подхожда с уважение към достойнството им. Държавите членки следва също така да изискват от персонала в центъра за задържане и от всички компетентни органи да защитават задържаните лица от насилие или малтретиране от страна на други задържани лица.

(53) Държавите членки следва да гарантират, че изпълнението на това задължение за полагане на грижа и всяка употреба на сила от страна на персонала в центъра за задържане подлежат на надзор.

Контакт с външния свят

(54) Държавите членки следва да позволяват на задържаните лица да бъдат посещавани от своите семейства и други лица, като например законни представители, социални работници и лекари. Държавите членки следва също така да позволяват на задържаните лица да общуват свободно с такива лица чрез писма и, възможно най-често, по телефона или чрез други форми на комуникация, включително алтернативни средства за комуникация за лицата с увреждания.

(55) Държавите членки следва да предвидят подходящи възможности за осигуряване на семейни посещения при благоприятни за децата условия, съвместими с изискванията за сигурност, но не толкова травмиращи за децата. Тези семейни посещения следва да осигуряват поддържането на редовни и пълноценни контакти между членовете на семейството.

(56) Държавите членки следва да обмислят създаването на възможност за осъществяване на комуникация по цифров път, като например видеоразговори, за да може, наред с другото, да се даде възможност на задържаните лица да поддържат контакт със семействата си, да кандидатстват за работа, да посещават курсове за обучение или да търсят настаняване, подготвяйки се за освобождаване.

(57) Държавите членки следва да гарантират, че когато на задържаните лица по изключение е забранено да общуват с външния свят, подобна ограничителна мярка е строго необходима и пропорционална и не се прилага за продължителен период от време.

Правна помощ

(58) Държавите членки следва да гарантират, че задържаните лица имат ефективен достъп до адвокатски услуги.

(59) Държавите членки следва да зачитат поверителния характер на срещите и другите форми на комуникация, включително правната кореспонденция, между задържаните лица и техните правни съветници.

(60) Държавите членки следва да предоставят на задържаните лица достъп до документи, свързани с техните съдебни производства, или да им позволят да съхраняват такива.

Искания и жалби

(61) Държавите членки следва да гарантират, че всички задържани лица са ясно информирани за правилата, приложими в техния конкретен център за задържане.

(62) Държавите членки следва да улеснят ефективния достъп до процедура, с която се дава възможност на задържаните лица да оспорват по официален ред аспекти от живота си по време на задържането. По-специално държавите членки следва да гарантират, че задържаните лица могат свободно да подават поверителни искания и жалби във връзка със своето третиране както чрез вътрешни, така и чрез външни механизми за подаване на жалби.

(63) Държавите членки следва да гарантират, че жалбите на задържаните лица се разглеждат бързо и старателно от независим орган или трибунал, оправомощен да разпорежда мерки за подпомагане, по-специално мерки за прекратяване на всяко нарушение на правото на лицата да не бъдат подлагани на изтезания или на нечовешко или унизително отнасяне.

Специални мерки за жените и момичетата

(64) При вземането на решения, които засягат който и да е аспект от задържането на жените и момичетата, държавите членки следва да отчитат техните специфични физически, професионални, социални и психологически потребности, както и санитарните и здравните изисквания.

(65) Държавите членки следва да позволяват на задържаните лица да раждат в болница извън центъра за задържане. Когато все пак дете бъде родено в центъра за задържане, държавите членки следва да осигурят цялата необходима подкрепа и условия, за да закрилят връзката между майката и детето, както и за да гарантират тяхното физическо и психическо благополучие, включително подходящо предродилно и следродилно здравно обслужване.

(66) Държавите членки следва да позволяват на задържаните лица, които имат малки деца, да държат тези деца при себе си в центъра за задържане, доколкото това е съвместимо с висшите интереси на детето. Държавите членки следва да осигуряват специално настаняване и да предприемат всички разумни, подходящи за децата мерки, за да гарантират здравето и благополучието на засегнатите деца по време на изпълнението на наказанието.

Специални мерки за чуждите граждани

(67) Държавите членки следва да гарантират, че лишените от свобода чужди граждани и другите задържани лица с особени езикови потребности разполагат с разумен достъп до професионални услуги за устен превод и за писмен превод на писмени материали на език, който те разбират.

(68) Държавите членки следва да гарантират, че чуждите граждани биват незабавно информирани за правото да поискат контакт и че им се предоставят разумни условия за осъществяване на връзка с дипломатическите или консулските служби на държавата, на която са граждани.

(69) Държавите членки следва да гарантират предоставянето на информация относно правната помощ.

(70) Държавите членки следва да гарантират, че чуждите граждани са информирани за възможността да поискат изпълнението на наказанието им или мерките за процесуална принуда в досъдебното производство да бъдат прехвърлени в държавата, на която са граждани или където постоянно пребивават, например съгласно Рамково решение 2008/909/ПВР и Рамково решение 2009/829/ПВР.

Специални мерки за децата и младите пълнолетни лица

(71) Държавите членки следва да гарантират, че висшите интереси на детето са от първостепенното значение по всички въпроси, свързани с неговото задържане, и че неговите специфични права и потребности се отчитат при вземането на решения, които засягат който и да е аспект от задържането му.

(72) По отношение на децата държавите членки следва да установят подходящ и мултидисциплинарен режим на задържане, с който се гарантират и опазват тяхното здраве и физическото, психическото и емоционалното им развитие, правото им на образование и обучение, ефективното и редовно упражняване на правото им на семеен живот и достъпът им до програми за насърчаване на реинтеграцията им в обществото.

(73) Всяко използване на дисциплинарни наказания, включително строг тъмничен режим, използването на усмирителни средства или употребата на сила следва да бъдат предмет на строги съображения за необходимост и пропорционалност.

(74) Когато е целесъобразно, държавите членки се насърчават да прилагат режима за задържане на ненавършили пълнолетие лица спрямо младите извършители на възраст под 21 години.

Специални мерки за лицата с увреждания или сериозни здравословни проблеми

(75) Държавите членки следва да гарантират, че лицата с увреждания или другите лица със сериозни здравословни проблеми получават отговарящи на техните специфични нужди подходящи грижи, сравними с предоставяните от националната система за обществено здравеопазване. Държавите членки следва по-специално да гарантират, че лицата, диагностицирани със заболявания, свързани с психичното здраве, получават специализирани професионални грижи, когато е необходимо — в специализирани институции или специални отделения на центъра за задържане под медицинско наблюдение, както и че, когато е необходимо, на задържаните лица се осигурява непрекъснатост на здравното обслужване при подготовката на освобождаването им.

(76) Държавите членки следва да полагат специални грижи, за да отговорят на потребностите на задържаните лица с увреждания или сериозни здравословни проблеми и да гарантират достъпа на тези лица по отношение на материалните условия на задържане и режимите на задържане. Това следва да включва осигуряването на подходящи дейности за тези задържани лица.

Специални мерки за защита на други задържани лица със специални потребности или уязвими задържани лица

(77) Държавите членки следва да гарантират, че задържането не утежнява допълнително маргинализацията на лицата поради тяхната сексуална ориентация, расов или етнически произход, религиозни убеждения или на каквато и да е друга основа.

(78) Държавите членки следва да предприемат всички разумни мерки за предотвратяване на всяко насилие или друго малтретиране, като физическо, психическо или сексуално насилие, срещу лица поради тяхната сексуална ориентация, расов или етнически произход, религиозни убеждения или на каквато и да е друга основа от страна на персонала в центъра за задържане или на други задържани лица. Държавите членки следва да гарантират прилагането на специални мерки за защита, когато съществува риск от такова насилие или малтретиране.

Проверки и мониторинг

(79) Държавите членки следва да създадат улеснения за извършването на редовни проверки от независим орган, за да се оценява дали центровете за задържане се управляват в съответствие с изискванията на националното и международното право. По-специално държавите членки следва да предоставят безпрепятствен достъп на Европейския комитет против изтезанията и нечовешкото или унизително отнасяне или наказание и на мрежата на националните превантивни механизми.

(80) Държавите членки следва да предоставят на членовете на националните парламенти достъп до центровете за задържане, като се насърчават да предоставят подобен достъп и на членовете на Европейския парламент.

(81) Държавите членки следва също така да обмислят възможността за организиране на редовни посещения в центровете за задържане и други места за задържане за съдии, прокурори и адвокати на защитата като част от съдебното им обучение.

Специфични мерки за справяне с радикализацията в местата за лишаване от свобода

(82) Държавите членки се насърчават да извършат първоначална оценка на риска, за да определят подходящия режим на задържане, приложим за задържаните лица, които са заподозрени или осъдени за престъпления, свързани с тероризъм и насилствен екстремизъм.

(83) Въз основа на тази оценка на риска задържаните лица могат да бъдат настанени заедно в отделно терористично крило или да бъдат разпръснати сред останалите обитатели на мястото за лишаване от свобода. В последния случай държавите членки следва да не допускат тези лица да имат пряк контакт със задържаните лица в особено уязвимо положение.

(84) Държавите членки следва да гарантират, че администрацията на местата за лишаване от свобода редовно извършва допълнителни оценки на риска (в началото на задържането, по време на задържането и преди освобождаването на задържани лица, заподозрени или осъдени за престъпления, свързани с тероризъм и насилствен екстремизъм).

(85) Държавите членки се насърчават да осигуряват общо обучение за повишаване на осведомеността за всички служители, както и обучение по разпознаване на признаците на радикализация на ранен етап за специализиран персонал. Държавите членки следва също така да обмислят осигуряването в местата за лишаване от свобода на подходящ брой добре обучени свещенослужители, които да представляват различни религии.

(86) При подготовката за освобождаване държавите членки следва да прилагат мерки за програми за реабилитация, дерадикализация и отказ от насилие в местата за лишаване от свобода, а след освобождаването — програми за насърчаване на реинтеграцията на задържаните лица, осъдени за престъпления, свързани с тероризъм и насилствен екстремизъм.

МОНИТОРИНГ

(87) Държавите членки следва да информират Комисията за предприетите от тях последващи действия във връзка с настоящата препоръка в срок от 18 месеца след приемането ѝ. Въз основа на тази информация Комисията следва да извърши мониторинг и оценка на предприетите от държавите членки мерки и да представи доклад на Европейския парламент и на Съвета в срок от 24 месеца след приемането ѝ.

Съставено в Брюксел на 8 декември 2022 година.

За Комисията
Didier REYNDERS
Член на Комисията